

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodiêre

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

De S. Niceta martyre.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

Amator pu-
ellaris inno-
cētiæ & ca-
stratis S.
Cyprianus.

sanguinem fundere, illum imitans, properabat. Custodiri puellas præcepit, sciens se non solum habere simplicem Dominum, sed etiam versipellem aduersarium. Itaque aduersus leonem apertè frementem, in confessione virile pectus armabat: aduersus insidiantem lupum gregi, sexum foemineum muniebat.

2. Cor. 5.
Oprima
præparatio
ad mortē.

Ità verè sibi consultit, qui Deum iudicē cogitat, apud quem causam gestæ huius vitæ, atque ab illo sibi muneris iniuncti quisq; dicturus est. Vbi omnis homo recipit, sicut testatur Apostolus, quæ per corpus gessit, siue in bonū, siue in malum. Ità sibi consultit, qui ex fide viuens, & fatagens nè ab extremo præoccupetur die, extremū computat omnem diem, & sic Deo placitos mores perducit vsq; ad extremum diem. Ità sibi beatus Cyprianus Episcopus misericordissimus, & martyr fidelissimus consulebat: & non sicut eum lingua subdola diaboli per os possessi à se impij iudicis monere videbatur, dicens: Consule tibi. Cùm enim eius immobilem mentem videret, quãdò ei dixit, Iusserunt te principes cæremoniari: responditque ille, Non facio: adiecit, & ait: Consule tibi. Ipsa est lingua subdola diaboli, etsi non huius, qui nesciebat quid loquebatur, illius tamen, qui per eum loquebatur. Loquebatur enim pro consul, non tam secundum principes homines, quorum iussa sibi met iniuncta iactabat: quàm secundum principē potestatis aëris, de quo Apostolus dicit: Qui operatur in filios diffidentie. Quem per huius quoque linguam operari Cyprianus nouerat, quod ipse non nouerat. Nouerat, inquam, Cyprianus, cùm à pro consule audiret, Consule tibi: quod caro & sanguis dicebat stolidè, hoc diabolus dicere subdolè: atq; intuebatur in vno corpore duos, istum oculis, illum fide. Nolebat eum iste mori, nolebat ille coronari. Proindè circa istum placidus, circa illum cautus: huic apertè respondebat, illum occultè vincebat. Fac, inquit, quod tibi præceptum est. In re tam iusta nulla est consultatio. Consultit enim, qui consilium vel impertit, vel quærit. Sed pro consul non à Cypriano cōsiliū accipere volebat, sed eum potiùs, vt à se acciperet, admonebat. At ille: In re, inquit, tam iusta, nulla est consultatio. Non adhuc consulo, quia non adhuc dubito. Abstulit enim mihi dubitationē ipsa iustitia. Iustus autem, vt securus moriatur in carne, certus viuere in fide. Præcesserant Cyprianum multi martyres, quos flagrantibus exhortationibus suis ad vincendum diabolus accenderat: & erat utique iustum, vt quos veridicus loquendo præmiserat, patiendò intrepidus sequeretur. Ergò in re tam iusta, nulla est consultatio. Quid ad hæc dicamus, quid ad hæc exultemus tanta conceptione gaudiorum? In quid erumpat cor nostrum & os nostrum, nisi in ipsam venerabilis martyris vltimam vocem? Cùm enim Galerius Maximus decretum ex libello recitasset, Thascium Cyprianum gladio animaduerti placet: respondit ille, Deo gratias. Habentes igitur de re tanta memoriam præsentis loci, festiuitatem solennissimi diei, propositionem saluberrimi exempli, omnibus medullis nostris dicamus & nos, DEO GRATIAS.

In reb⁹ ma-
nifestè iustis
non est ha-
benda con-
sultatio.

Deo gratias
dicit fortis-
simus mar-
tyr, dum ce-
di capiteiu-
betur.

MARTYRIUM SANCTI ET MAGNI MARTYRIS NICETAE, AVTHORE

Simeone Metaphrasæ.

15. Septem-
bris.

Gotthi Da-
nubij acco-
læ.

ICTRICA martyris Nicetæ hodiè celebramus certamina, non quæ princeps Apostolorum Petrus erudijt, & qui Pontificis Clemētis fuit socius, & quem Commodus Tyrannus propter Christum illato consummauit martyrio. Non cōuenimus, vt huius celebremus certamina: sed quem (Quod ad laudē quidem est præclarus & præstantius) regio rulit barbara. Sciunt omnes fluuiū Istrum, magnitudine quidem inter fluuios clarum, quem lingua eius regionis appellat Danubium. Gotthos autē, qui illo tempore excefferant è patria, fluuius habebat accolæ. Hic ergò admirandus Nicetas, natus è Gotthicis seminibus, & primum honorem apud illos nactus, tam propter claritatem generis, quàm propter aliam animi & corporis indolem & dexteritatē, non erat vita Gotthus, nec moribus, nec fide. Nam genus quidem vincebat ingenium: amor autē in Christum, barbaram opinionem: studium verò virtutis, intemperantiam Gothicam & feritatem.

Hic

Hic autem in adolescentia hauserat sacra fluenta doctrinæ Theophili. Quem quidem Theophilum, cum eius fidei fuisset commissus Gotthorum Pötificatus, accepimus interfuisse primæ synodo Nicenæ, manuque & lingua apud omnes confirmasse dogmata pietatis. Cum autem non multum intercessisset temporis, & in gente Gotthorum bella erupissent intestina, & essent diuisi in duas partes, & vni quidē præesset *Phritigernes, altera autem valdè terribili pareret Athanaricho, hic Athanarichus, suscepta maximis copijs expeditione aduersus Phritigernem, qui erat quidem eiusdem generis, sed erat ab eo auulsus, victoria parta, erigit trophæum. Quamobrè Phritigernes in rebus suis afflictis spectauit ad Romanam dexteram, & veniens transfuga, petiuit auxilium. Valens autem Christi inimicus, eo tempore tenebat sceptrum Romana. Qui cum iussisset ijs, qui erant in Thracia, militibus ferre opem exuli, Phritigernes, Thracio exercitu accepto, & eo, qui sibi remanserat, transmittit Istrum. Itaque ferentes diuinam Christi Crucem, præcedentem omnes suas copias, prælio configunt cum aduersarijs, & eum, qui vicerat, facile vincunt, & illius multitudo partim quidem cæditur, partim capitur, cum Athanarichus turpissimè cum paucis sue vitæ fuga consulisset. Hæc fuit causa & occasio, cur multi ex ijs, qui præcesserunt, Gotthis, religionem amplexi sint Christianam.

*Vrphilus autem fuit Theophili successor in munere Pontificali, qui cum eo quoque synodo Nicenæ interfuerat eadem sentiens, & postea confederat cum ijs, qui Constantinopoli in secunda sancta synodo fuerunt congregati. Hic cum esset vir prudens & doctus, inuenit figuras literarum, & sonos Gotthicæ voci conuenientes, & cum in eis sacram nostram & diuinitus inspiratam scripturam Græca in linguam Gotthicam vertisset, omni studio & diligentia effecit, vt eam discerent, qui erant suæ gentis. Quamobrè magnum incrementum accipiebat pietas apud barbaros, & indies proficiebat. Athanarichus autem cum procedente tempore se à damno, quod acceperat, recreasset, & in locum pristinum reuertisset, non peruénit tamen ad pietatem & veram religionem: sed multos quidem ex Christianis Gotthicis & Barbaris subiecit supplicijs: magis autem mouebatur aduersus generosum Nicetam, qui & generis claritate, & pietate superabat eos, qui erant sui generis. Gratiano autem pio & clementi Romanum ac paternum administrante Imperium, impius & cædem spirans Athanarichus, ipse per se aduersus pios cædem parabat, & efficiebat, vt qui ei parebant, ipsum imitarentur. Isti ergo Dei hostes execrandi, cum pietas martyris in dies prædicaretur, egrè ferebant, minabantur, indignabantur, aggrediebatur eum de medio tollere. Quæ quidem Nicetas parum curas, nihilominus pergebat prædicare pietatem. Tandem in iram apertam erumpentes, repente martyrem inuadunt eo tempore, quo prædicabat, ipsumque rapiunt, & vi trahunt, & urgent, vt fidem abiuret. Sed ille quidem nec verbis, nec factis desistens à pietate, & à libera Christi confessione, ludum & irrisionem esse ostendebat illorum inuasionem. Illi autem cum contriuisent partes eius corporis, (ò insaniam) eum etiam in ignem iniiciunt. Sed sic quoque patiens sanctus, neque lingua desisteat Deum hymnis celebrare, neque corde in eum credere. Quo circa ad finem vsque, immobilem seruans confessionem, cum multis alijs, qui erant eiusdem generis & fidei, dignus fuit habitus coronis martyricis, anima sua in manus Dei tradita.

Marianus autem quidam vir pius, Cilix genere, ex ciuitate, quæ illic est, ortus, nomine Mopsuestia, illo tempore versans in locis, quæ sunt circa Istrum, propter fidei coniunctionem & morum similitudinem, quæ quidem magna ex parte inter se conueniunt, euaserat martyri familiaris & amicus, & debebat in eisdem ædibus. Hic postquam ille finem accepisset martyricum, considerabat, & multas apud se versabat cogitationes, quoniam modo posset corpus amici accipere, maximè tali sine ornatu. Cum ergo sic consideraret, tandem in tempesta nocte propter metum Athanarici, (ipse enim non permittebat, vt acciperetur corpus martyris) accedens in eum locum, in quo erant proiectæ sanctorum reliquiæ, quoniam ignorabat, quodnam esset, quod querebatur, ab eo docetur, à quo Magi didicerunt illius adorationem. Virtus enim quædam cælestis & incorporea, stellæ forma suscepta, bonum præcedebat Marianum apertè & euidenter, neque desistit hoc facere illa stella, quæ apparebat, donè ostendit id, quod desiderabatur. Id autem erat non reliquiæ aliqua & pars, sed corpus integrum illius verè beatæ animæ. Quod quidem apparuit igne fuisse potentius, sicut etiam volebat eius appellatio, nisi quod solum quædam seruabat vestigia, neque ea aperta, sed

Theophilus
Gotthorum
Episcopus.

*Phritigernes

Nota S. Cru
eis vim.

*Vrphilus
Theophili
successor in
Episcopatu.

Athanarichus
persequitur
Christianos.

S. Nicetas
vacat lan-
ctæ prædi-
cationi.

Ab hostibus
capitur.

In ignem
mittitur.

Abit ad cæ-
los.

Marianus
Cilix S. Ni-
cetæ famili-
aris.

Matth. 2.
Nota reu-
mitam.

S. Nicetæ
corp' ignis
non læsit.

sed vt tantum appareret, id cum igne esse congressum Hoc ergo sacrum corpus cum thecæ imposuisset, martyricis, vt oportet, & sacris id honoras orationibus, transfert in suam patriam, & tunc ipsum domi suæ deponit.

Templum
S. Nicetæ.

Auxentius
Episcopus
terrore affe-
ctus nō au-
det eius di-
uidere reli-
quias.

Sed quannus illud ita se haberet, & maneret in domo priuata, publicas tamen ef-
fundebat curationes. Etenim cum esset domus bonæ animæ, non satis habebat vnus
ædibus sua circumscribere miracula: sed erat communes deliciae Mopsuestanorum,
immò verò eorum quoque, qui aliunde ventitabant, vsus fructus, qui non consume-
batur. Procedente autem tempore, templum quoque excitatur martyri, & ipsum cor-
pus suscipit venerandum, apertissima deceterò cõferens beneficia, & resistens omni-
bus morbis & vitijs. Illa tamen domus, quæ athletam primò accepit hospitio, ditatur
pollice sacrae illius domus, & hanc propriam gratiam amico Mariano dat ille egregi-
us Nicetas, hõnorans amicitia leges & hospitalitatis. Quod quidem nulli alij fuit fa-
cere, in hoc quoque amico gloriam tribuens. Etenim Auxentius, qui erat dicte ciuita-
tis Episcopus, cum aggressus esset eius corporis aliquid diuidere & accipere, nihil qui-
dem accepit eorum, quæ volebat: eum autem non paruus inuasit metus, nec eius mo-
di, vt nō in apertum prodiret, aut lateret, sed quo eius quoque anima fuerit valde agi-
tata, & alios docuerit ijs, quæ vidit, & terrore, quo est affectus, vt nemo deinceps ma-
num audacem porrigeret, neque vllam partem eius corporis, cum esset præter ipsius
sententiam, auelleret. Quonam modo autem metus hic acciderit, & quibusnam ver-
bis prohibitus fuerit, nē aggrederetur, explicabimus.

Nota anti-
quū morem
adhibendi
reliquias in
templorum
consecrati-
one.

Nota Le-
ctor.

Curatur ma-
nus arida
cuiusdam.

Excitauit hic quidem Pontifex, amicus martyrum, templum victoria insignibus
martyribus, Taracho, Probo & Andronico, quod positum est ante muros ciuitatis
Mopsuestæ. Cum autem ipsorum sanctorum ei decissent reliquia ad consecrationem
templi ædificati, eas autem haberet vrbs illi propinqua, nomine Anabarza, ei promissa
sa parte reliquiarum huius præclari Nicetæ, illorum martyrum accipit reliquias. Cum
itaque oporteret impleri id, quod promissum fuerat, & sepulcrum fuisset effossum, &
sublatum esset lapis, qui fuerat impositus, protinus quidem cõfringitur marmor, nul-
la apparente causa: apparet autem mortuus, habens membra honestè composita, &
corpus à priori corpore nihil differens. Cum ergo eum oporteret accipere partem
corporis, & illud tetigisset manus eius, qui sepulcrum effoderat, nihil quidem ea acci-
pit, fit autem mox arida, metusque & tremor statim inuadit eum, qui id ausus fuerat.
Deindè fit terramotus, & erumpit tonitrua, & frequètia micant fulgura, ijs, qui ade-
rant, afferentia metum intolerabilem. Quod quidem cum sacrosanctus adspexisset
Auxentius, (satis enim intelligebat, quid Deus significaret) eius quidem, qui passus
fuerat, manum aridam adducit ad reliquias, non vt rursus aliquid accepturam, sed
potius vt tacite petituram veniam audaciæ, & consecuturam curationem. Est enim,
dicebat, tibi, o sancte, multo facilius, cum sis bonus, & boni imitator, curare, quàm
lædere: Et si illud vel nolens præbuiisti, quomodo non hoc magis dabis ex tui animi
sententia? Curatur itaque affecta manus, & prædicat virtutem & bonitatem eius, qui
curauerat. Deindè verò Pontifex, cum sacrum eius sepulcrum honorasset hymnis &
glorificationibus, ei pristinam figuram restituit, nulla in re mutato, nisi quod se habe-
bat melius & honestius.

Esa. 64.

1. Cor. 2.

Sic glorificat Deus eos, qui ipsum glorificant: sic magnificat eos, qui ipsum magni-
ficant. Non vniuersum hic donans: minime: sed ex his futura præbens conijcienda.
Nam quæ hic dantur, etsi inter omnia sensilia sint præstantissima, auribus tamen si-
gnificantur, & oculis comprehenduntur: Quæ autem illic sanctis manent, neque o-
culus vidit, neque auris audiuit, neque in cor hominis ascenderunt. Talia enim sunt,
vt didicimus, quæ à Deo parata sunt ijs, qui ipsum diligunt. Quæ detur
nobis omnibus consequi gratia & benignitate Domini
nostri Iesu Christi: Cui gloria & potentia in secu-
la seculorum, Amen.

VITA